

Rõõmus suhtlemine on parim keeleõppeviis

Lasteaiaõpetajate eesti keele õppeseminar

Narva-Jõesuu

17.10.2019

Mare Kitsnik

Tartu Ülikool

Sissejuhatus

- Kas kõik lapsed hakkavad lasteaia eesti keelt rääkima?
- Miks ei räägi kõik lapsed ühtemoodi hästi?
- Kas keelt omandatakse või õpitakse?
- Kas keeleõpe on raske töö või kerge lõbu?
- ...?

Mis on keel

Inimkeel

- on inimeseks olemise eeldus, suhtlemise ja mõtlemise vahend;
- on sümboliline märgisüsteem, koosneb märkidest ja nende kombineerimise reeglitest;
- on inimestevaheline kokkulepe;
- on produktiivne ja loov süsteem.

Mis on keeleoskus

- Võime rahuldada oma vajadusi keele abil ja hoida seejuures kaaslastega normaalseid suhteid.
- Kommunikatiivne oskus + leksikaalgrammatiline oskus.
- Igapäevase suhtluskeele oskus ja akadeemiline keeleoskus.
- Keeleoskus eri tasemel.

Mis on esimene keel

- Esimesena omandatud keel.
- Tavaliselt nimetatakse emakeeleks.
- Kõik omandavad selle algtaseme väga kiiresti ja ilma spetsiaalselt õppimata.
- Kõige parema oskusega keel.
- Inimesel võib olla ka mitu esimest keelt.
- Elu jooksul võib ka muutuda.

Mis on teine keel

- Kõik keeled, mida õpitakse ja omandatakse peale esimest keelt.
- Sageli õpitakse koolis vm formaalhariduses.
- Paljud oskavad mitut teist keelt.
- Sageli ei ole omandamine esimese keele tasemel.

Kuidas esimese keele oskus areneb

- Keel ei koosne eraldi sõnadest ja grammatikareeglitest.
- Keel koosneb konstruktsioonidest – sõnade ja grammatika omavahel põimunud ühikutest.

tahan juua

anna karu

- Konstruktsioon = vorm + tähendus + suhtlusfunktsioon.

Kuidas esimese keele oskus areneb

- Laps kuuleb palju autentset keelekasutust.
- Kuuldus on kõik konstruktsioonid segamini, aga seotud kontekstiga.

Vaata emmet! Vaata issit! Tule siia. Joo piima.

- Saab alguses aru konteksti põhjal, mitte keele põhjal.

Kuidas esimese keele oskus areneb

- Mingid sagedased ja olulised konstruktsioonid hakkavad lapsele meelde jääma.
- Ta proovib neid ise tervikkujul kasutada.

annakaru, annakutsu, annanuku

tuleistu, tulesöö, tuletuttu

Kuidas esimese keele oskus areneb

- Lapsel hakkab tekkima üldistus, väike skeem.
- Hakkab selle alusel ise produtseerida proovima.

*annakaru, annakutsu, annanuku - annaauto
tuleistu, tulesöö, tuletuttu – tulejoo*

- Kasutab selleks üldisi kognitiivseid võimeid: näha mustreid, kategooriaid, analoogia põhjal üldistada.

KOP

KOP

Kass ootab piima.

Kes ootab mida?

Kaur on köögis.

Kes on kus?

Kas ostame paberit?

Kas ostame mida?

Kuidas esimese keele oskus areneb

- Hiljem need väikesed konstruktsioonid laienevad ja kombineeruvad.
- Ise produtseerides teeb laps ka mõningaid vigu.
- Lapsel on väga tugev motivatsioon – soov ja vajadus saada inimeseks, vastuvõetuks teiste inimeste hulka
- Õpib inimestelt, keda armastab ja usaldab.
- Positiivsed emotsioonid – kiidetakse, rõõmustatakse.

Kuidas teise keele oskus areneb

Palju sarnast esimese keele omandamisega.

Erinevused on ka.

- Olemas tugi esimese keele ja maailmast arusaamise näol.
- Sageli vähem autentset sisendit.
- Sageli õpe formaalne, mitte nii eluline.
- Motivatsioon on sageli madalam.
- Vähem võimalust ja vajadust ise keelt kasutada proovida.

Teise keele omandamine

- Kõige olulisem on motivatsioon (usaldus, rõõm, vajadus).
- Omandatakse loomulikus järjekorras (sagedus keeles, vajadus kasutada, kognitiivne keerukus).
- Teist keelt ei omandata alati esimesega võrdselt.
- Mitu keelt ei kahjusta inimest ega esimest keelt.

Kuidas saab teise keele arengut toetada

- Luua turvaline keskkond.
- Võimaldada palju huvipakkuvat autentset sisendit.
- Võimaldada palju motiveerivaid suhtlemisvõimalusi.
- Võimaldada palju mängulisi õppetegevusi.
- Paras tasakaal väljakutse ja toetuse vahel.
- Soodustada positiivseid emotsioone: rõõmu, nalja, lõbu jm.

Mäng

- Tegevus, milles tinglikkus ja reaalsus on põimunud.
- Mängijad osalevad vabatahtlikult.
- Põhineb kokkulepetel ja koostööl.
- Pakub väljakutset ja tekitab energiat.
- Nõuab improvisatsiooni ja pakub põnevust.
- Tekitab emotsioone.
- Aitab luua päris tähendusi ja sügavamaid seoseid.
- Vähendab liigset ärevust.

Lingvistilised mängud

- Keskenduvad keelelisele keerukusele ja täpsusele.
- Näiteid: sorteerimine, rühmitamine, otsimine, kokkusobitamine, sildistamine.
- Digilahendused, äpid.
- Kehakeel, pantomiim, liikumine, joonistamine, mõistatamine jm.
- Aitavad palju korrata ja teevad kordamise põnevaks.

Kaks lingvistilist mängu

➤ Mis on must ja kõva?

➤ Kas see on tool? – Ei, see on elavam.

Suhtlusmängud

- Loovad keelekasutusele elulise konteksti.
- Loovad autentsed suhtlusolukorrad.
- Improvisatsiooni suur roll.
- Arendavad kuulamisoskust ja rääkimisoskust.
- Arendavad paljusid muid oskusi:
läbirääkimine, konflikti lahendamine jm.
- Arendavad riskijulgust, loovust jm.

Üks suhtlusmäng

- Tähestiku dialoog

A E H I J K L M N O P R
S T U V Õ Ä Ö Ü

Aitäh 😊